

1. 6. 2005

ID: 33849

Škoda, způsobená trestným činem

Zkrácená daň, zkrácené pojistné na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvek na sociální politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák. nejsou majetkovou škodou, kterou by bylo možno uplatnit v adhezním řízení. Nárok na zaplacení těchto plateb nevzniká v jednání, které má znaky trestného činu podle § 147 tr. zák., a tento nárok ani nelze uplatňovat podle § 43 odst. 3 tr. ř. v adhezním řízení jako škodu, jež byla způsobena trestným činem, neboť v adhezním řízení lze uplatňovat pouze takovou škodu, o které by jinak rozhodovaly soudy v občanskoprávním řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tz 154/2003, ze dne 29.10.2003)

Nejvyšší soud České republiky projednal ve veřejném zasedání stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného K. K., proti trestnímu příkazu Okresního soudu v Hodoníně ze dne 22. 1. 2002, sp. zn. 3 T 23/2002 a podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 tr. ř. rozhodl tak, že výrokem o náhradě škody pravomocného trestního příkazu Okresního soudu v Hodoníně ze dne 22. 1. 2002, sp. zn. 3 T 23/2002, byl porušen zákon v ustanoveních § 228 odst. 1 a § 43 odst. 3 tr. ř. v neprospěch obviněného K. K. Nejvyšší soud České republiky výrok o náhradě škody z tohoto trestního příkazu zrušil a zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušený výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Hodoníně vydal dne 22. 1. 2002 pod sp. zn. 3 T 23/2002 trestní příkaz, jímž obviněného K. K. uznal vinným trestným činem neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák. Podle citovaného trestního příkazu se uvedeného trestného činu dopustil tím, že od prosince 1998 do května 2001 včetně v L., okr. H., jako jediný jednatel a společník s. r. o. H. T. L., neplnil řádně svou zákonnou povinnost odvádět za zaměstnance této firmy pojistné na zdravotní pojištění, na sociální zabezpečení a daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, ač jim byly sraženy ze mzdy a takto ve shora uvedeném období neodvedl za zaměstnance pojistné na zdravotní pojištění V. z. p. ČR, Okresní pojišťovna H., částku nejméně 98 756,- Kč, pojistné na sociální zabezpečení českému státu zastoupenému Okresní správou sociálního zabezpečení H. částku nejméně 129 274,- Kč, za rok 2000 a období leden - květen 2001, daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků českému státu zastoupenému Finančním úřadem H. částku nejméně 41 579,- Kč. Za to mu byl v sazbě § 147 odst. 1 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou roků. Obviněný K. K. byl podle § 228 odst. 1 tr. ř. zavázán k povinnosti uhradit poškozeným škodu, a to: 1) V. z. p.ě ČR, okr. pojišťovna H.se sídlem P., částku 98 756,- Kč, 2) Okresní správě sociálního zabezpečení H. se sídlem K., částku 129 274,- Kč, 3) Finančnímu úřadu H.n se sídlem D. h., částku 41 579,- Kč.

Trestní příkaz byl obviněnému doručen dne 6. 2. 2002, stejně jako státnímu zástupci a poškozeným V. z. p. H., Okresní správě sociálního zabezpečení H. a poškozenému Finančnímu úřadu H. dne 7. 2. 2002. Vzhledem k tomu, že nikdo z oprávněných nepodal v zákonné lhůtě proti tomuto trestnímu příkazu odpor, nabyl dne 15. 2. 2002 právní moci.

Ministr spravedlnosti České republiky podal proti citovanému trestnímu příkazu ve prospěch obviněného K. K. stížnost pro porušení zákona. Okresnímu soudu v Hodoníně vytýká porušení ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. a § 228 odst. 1 tr. ř. ve vztahu k § 147 odst. 1 tr. zák. v neprospěch obviněného.

Podstata stížnostních námitek ministra spravedlnosti spočívá v tom, že ani jeden z poškozených subjektů neměl postavení poškozeného ve smyslu § 43 odst. 1, 3 tr. ř., neboť vymáhání daňových nedoplatků a nedoplatků zdravotního a sociálního pojištění je upraveno zvláštním předpisem a samotný výpočet zkrácené dávky je tudíž zpravidla základem pro platební výměr. Podle názoru stěžovatele tady jde o speciální případ ve smyslu § 44 odst. 3 tr. ř., který uvádí, že návrh na náhradu škody v adhezním řízení nelze podat bylo-li již o nároku rozhodnuto v občanskoprávním nebo jiném příslušném řízení. Pokud jde o daně, pak podle zákona č. 337/1992 Sb. je přímým

titulem pro daňovou exekuci vykonatelný výkaz nedoplatků. Pokud jde o nedoplatky za zkrácené pojistné na zdravotním pojištění rozhodují přímo zdravotní pojišťovny platebními výměry, které jsou vykonatelné.

Za této situace neměl okresní soud procesní podmínky pro postup podle § 43 odst. 3 tr. ř. a § 228 odst. 1 tr. ř. a proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že trestním příkazem Okresního soudu v Hodoníně ze dne 22. 1. 2002, sp. zn. 3 T 23/2002, byl porušen zákon v namítaném rozsahu a aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud v napadeném trestním příkazu výrok o náhradě škody učiněný podle § 228 odst. 1 tr. ř. zrušil.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a shledal, že zákon byl porušen.

Podle § 43 odst. 3 tr. ř. má poškozený, který má podle zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody, jež mu byla trestným činem způsobena, oprávnění navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obviněnému povinnost nahradit tuto škodu. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování a z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody uplatňuje.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. odsuzuje-li soud pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu, uloží mu zpravidla v rozsudku, aby ji poškozenému nahradil, jestliže byl nárok včas uplatněn. Nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody, jestliže je výše škody součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obviněný uznává vinným a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena.

Nejvyšší soud konstatuje, že samosoudce Okresního soudu v Hodoníně se uvedenými zákonnými ustanoveními důsledně neřídil. Z obsahu trestního spisu je zřejmé, že vyšetřovatel poučil všechny tři poškozené subjekty ve smyslu § 43 odst. 1, § 43 odst. 2 tr. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2001) o nároku na náhradu škody. Z obsahu spisu naopak není zřejmé, že by některý z poškozených subjektů se výslovně k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody způsobem, který je podrobně uveden v ustanovení § 43 odst. 3 tr. ř., připojil a z písemných důkazů, jež jsou obsahem spisu, je patrné pouze to, že všechny tři poškozené organizace podrobně vyčíslily nedoplatky, které obviněnému v souvislosti s jeho trestnou činností vznikly. Je třeba dále konstatovat, že samosoudce Okresního soudu v Hodoníně si neadekvátně vyložil povinnost jež mu vyplývá z věty za středníkem uvedené v ustanovení § 228 odst. 1 tr. ř., neboť nevyhodnotil okolnost, že přiznání nároku na náhradu škody brání nejen to, že se poškozený včas a řádně k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody nepřipojil, ale také to, že i k kdyby se tak stalo, by takovému postupu bránily zákonné překážky.

V tomto směru je třeba plně přisvědčit argumentaci jež je uvedena ve stížnosti pro porušení zákona a s níž se pro její správnost Nejvyšší soud plně ztotožnil.

Obviněný K. K. byl odsouzen za nesplnění své zákonné povinnosti za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení, zdravotní pojištění a daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, avšak nárok na zaplacení a odvedení daně, poplatku nebo podobné povinné platby nevzniká oprávněnému z trestného činu podle § 147 tr. zák. Vymáhání daňových nedoplatků a nedoplatků zdravotního a sociálního zabezpečení se děje na základě zvláštních předpisů a samotný výpočet zkrácené dávky je základem pro platební výměr. Jde tudíž o onen speciální případ, který má na mysli ustanovení § 44 odst. 3 tr. ř., pakliže cituje, že návrh na náhradu škody v adhezním řízení nelze podat, bylo-li již o nároku rozhodnuto v občanskoprávním nebo jiném příslušném řízení.

Pokud se týká daní, je podle § 73 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, přímým titulem pro daňovou exekuci vykonatelný výkaz nedoplatků, vykonatelné rozhodnutí jímž se ukládá peněžité plnění, a to splatná částka zálohy na daň, přičemž tento titul vydává správce daně přímo a přímo také může vydat exekuční příkaz a exekuci provést, pokud o výkon exekuce nepožádá soud.

Pokud jde o nedoplatky vzniklé zkrácením pojistného na zdravotní pojištění, rozhodují podle § 18 odst. 1 zákona č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zdravotní pojišťovny platebními výměry, které jsou vykonatelné podle předpisů o řízení ve věcech občanskoprávních. Z tohoto důvodu se ani zdravotní pojišťovny nemohou domáhat exekučního titulu v adhezním řízení.

Obdobně nedoplatky na sociálním zabezpečení byt by vznikly na základě trestného činu, nelze vymáhat v adhezním řízení z titulu zvláštní úpravy v zákoně č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Podle ustanovení § 104c a následujících citovaného zákona rozhoduje příslušná okresní správa sociálního zabezpečení platebním výměrem popř. výkazem nedoplatku, které jsou přímým titulem pro soudní výkon rozhodnutí.

Vzhledem k výše uvedeným argumentům nejsou zkrácená daň, zkrácené pojistné na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvek na sociální politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák. majetkovou škodou, kterou by bylo možno uplatnit v adhezním řízení. Nárok na zaplacení těchto plateb nevzniká v jednání, které má znaky trestného činu podle § 147 tr. zák., a tento nárok ani nelze uplatňovat podle § 43 odst. 3 tr. ř. v adhezním řízení jako škodu, jež byla způsobena trestným činem, neboť v adhezním řízení lze uplatňovat pouze takovou škodu, o které by jinak rozhodovaly soudy v občanskoprávním řízení. Vzhledem k tomu, že v případě obviněného K. K. o vyměření a platbách rozhodují přímo dotčené organizace ve správním řízení a jejich rozhodnutí jsou také exekucním titulem, nebylo v posuzované trestní věci jednak zákonného podkladu pro procesní postup podle § 228 odst. 1 tr. ř., nadto poškozené organizace neměly právo na náhradu škody ve smyslu § 43 odst. 3 tr. ř.

Vzhledem ke všem těmto argumentům Nejvyšší soud poté podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že výrokem o náhradě škody byl v trestním příkazu Okresního soudu v Hodoníně ze dne 22. 1. 2002, sp. zn. 3 T 23/2002, porušen zákon v ustanoveních § 43 odst. 3 tr. ř. a 228 odst. 1 tr. ř. v neprospěch obviněného K. K. Poté podle § 269 odst. 2 tr. ř. byl v trestním příkazu zrušen výrok o náhradě škody učiněný podle § 228 odst. 1 tr. ř. Zrušena byla i všechna další rozhodnutí na tento zrušený výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)